

Nr 91.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående vissa ändringar i bestämmelserna rörande statsunderstöd till enskilda läroanstalter; gifven Stockholms slott den 25 februari 1910.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att förklara, att af de bestämmelser, som af Riksdagen antagits i fråga om de å åttonde hufvudtiteln under rubriken: *enskilda läroanstalter*, uppförda särskilda anslag

dels punkt 1) under afdelningen *B. Bestämmelser i fråga om anslaget till lönetillägg åt lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter*, skall erhålla följande ändrade lydelse:

1) 200 kronor för hvarje ämneslärarinna, som är berättigad till en aflöning af minst 1,400 kronor i 1:sta, 1,700 kronor i 2:dra och 2,000 kronor i 3:dje lönegraden,

dels ock punkterna 2 och 12 under afdelningen *C. Särskilda bestämmelser i fråga om anslaget till enskilda mellanskolor*, skola erhålla följande ändrade lydelse:

2. Inträdessökande till sådan i punkt 1 afsedd enskild skola, som utgör öfverbyggnad på folkskolan, skall vid offentlig pröfning visa sig innehafva det i samma punkt omnämnda kunskapsmättet.

12. Samskola, som för år 1909 åtnjutit understöd från anslaget till högre skolor för kvinnlig ungdom, må, ändock att de i punkterna 3—10 stadgade villkor ej till alla delar uppfyllas, intill utgången af år 1912, på de villkor Kungl. Maj:t äger bestämma, kunna komma i åtnjutande af understöd från anslaget till enskilda mellanskolor, dock under förutsättning att kommun eller enskilda donatorer till skolans uppehållande lämna ett bidrag, hvars värde för år räknadt uppgår till minst samma belopp som statsunderstödet.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts
Min Allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF ADOLF.

P. E. Lindström.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 25 februari 1910.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 grefve HAMILTON,
 grefve EHRENSVÅRD,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER,
 VON SYDOW.

Härefter yttrade departementschefen, statsrådet Lindström:

I den till 1909 års Riksdag aflåtna propositionen nr 81 angående statsunderstöd till kommunala och enskilda läroanstalter föreslog Kungl. Maj:t Riksdagen att, med uteslutande ur riksstaten af två särskilda underåttonde hufvudtiteln upptagna anslag, däraf ett till högre skolor för kvinnlig ungdom, å nämnda hufvudtitel uppföra ej mindre under rubrik kommunala och enskilda läroanstalter fyra anslag, tillsammans utgörande ett gemensamt reservationsanslag å 600,000 kronor, än äfven ett förslagsanslag å 190,000 kronor med titel lönetillägg åt lärarinnor vid statsunderstödda kommunala och enskilda läroanstalter, äfvensom att godkänna dels vissa af Kungl. Maj:t

Ang. vissa
ändringar i
bestämmel-
serna rörande
statsunderstöd
till enskilda
läroanstalter.

föreslagna grunder för tilldelande af understöd från omförmälda anslag, dels ock af Kungl. Maj:t angifna grunder för lärarinnepersonalens aflöning vid statsunderstödda kommunala och enskilda läroanstalter.

Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning blef i det väsentliga af Riksdagen bifallen. De beslut, som Riksdagen i anledning af denna proposition och särskilda motioner i ämnet fattade, synas mig emellertid i två särskilda afseenden böra undergå någon jämkning. Hvad jag härvid åsyftar är dels vissa statsunderstödda samskolors ställning, dels ock ett af de för understöd från anslaget till lönetillägg åt lärarinnor bestämda villkor.

Hvad till en början den sista frågan angår — jag behandlar de båda frågorna i denna ordning på grund af den ordningsföljd de fått uti Riksdagens skrifvelse i ämnet — skulle enligt den nådiga propositionen ur anslaget till lönetillägg åt lärarinnor vid statsunderstödda kommunala och enskilda läroanstalter utgå 200 kronor för hvarje ämneslärarinna, som vore berättigad till en aflöning af minst 1,400 kronor i 1:sta, 1,700 kronor i 2:dra och 2,000 kronor i 3:dje lönegraden. Efterser man de i propositionen angifna villkoren för att lärarinna skulle komma i åtnjutande af nämnda aflöning, finner man att denna skall utgå till ämneslärarinna med full tjänstgöring, därest hon aflagt de prof, som erfordras för behörighet till ordinarie ämneslärarinnetjänst vid allmänt läroverk.

Riksdagens beslut i frågan innefattas i följande:

A. *Bestämmelser om aflöning af lärarinnorna vid statsunderstödda enskilda läroanstalter.*

För lärarinnepersonalens aflöning vid statsunderstödda enskilda läroanstalter gälla följande grunder, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare bestämmelser, som för tillämpning af dessa grunder må finnas erforderliga:

1. Vid läroanstalter, som åtnjuta understöd från något af de i reservationsanslaget till enskilda läroanstalter ingående särskilda anslag, skola föreståndarinnorna och lärarinnorna åtnjuta aflöning till minst följande belopp, för läsår räknadt:

b) ämneslärarinna med full tjänstgöring: därest hon aflagt de prof, som erfordras för behörighet till ordinarie ämneslärarinnetjänst vid allmänt läroverk, 1,400 kronor i 1:a, 1,700 kronor i 2:a och 2,000 kronor i 3:e lönegraden, eljest — — — — — lönegraden;

B. *Bestämmelser i fråga om anslaget till lönetillägg åt lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter.*

Af anslaget till lönetillägg åt lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter skola till hvarje läroanstalt, som åtnjuter understöd från något af de i reservationsanslaget till enskilda läroanstalter ingående särskilda anslag, under den tid statsunderstöd åtnjutes, utgå följande bidrag, för läsår räknadt:

1) 200 kronor för hvarje ämneslärarinna med full tjänstgöring, som förvärfvat behörighet för ordinarie ämneslärarinnetjänst vid allmänt läroverk,

Med detta innehåll äro bestämmelser offentliggjorda till efterrättelse genom nådiga kungörelsen den 29 oktober 1909 angående aflöning åt lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter samt angående statsunderstöd åt dessa läroanstalter m. m.

På sätt riksdagsbeslutet utmärker hafva berörda anslag ej fått alldeles samma benämningar som af Kungl. Maj:t föreslagits. Detta sammanhänger därmed, att på grund af ett motionsvis framställt yrkande de egentliga kommunala mellanskolorna utskilts från öfriga ifrågavarande läroanstalter samt fått för sig uppfördt ett särskildt förslagsanslag å 10,000 kronor under titeln kommunala mellanskolor.

Det spörsmål jag här vill framlägga berör emellertid en annan afvikelse från den nådiga propositionen. Det är nämligen så, att Riksdagens beslut i fråga om villkor för bidrag af anslaget till lönetillägg innebär en skärpning, i förhållande till hvad Kungl. Maj:t härutinnan föreslog. Enligt Kungl. Maj:ts förslag var det, för vinnande af nämnda bidrag, tillräckligt att vederbörande lärarinna med full tjänstgöring aflagt de prof, — examens- eller andra prof — som erfordras för behörighet till ordinarie ämneslärarinnetjänst vid allmänt läroverk. Det ansågs ej nödigt att kräfva den fulla kompetensen, för hvars ernående, utöfver profven, fordras minst två års tjänstgöring vid vissa läroanstalter. Enligt Riksdagens beslut åter kräfves utöfver profven äfven nämnda tjänstgöring.

Den härutinnan sålunda åvägabragta ändringen tillkom efter förslag af det särskilda utskott, till hvars handläggning förutnämnda proposition och motioner af kamrarna hänvisades. Utskottet yttrade uti ifrågavarande afseende följande:

»Punkt 1)» — i omförmälda bestämmelser i fråga om anslaget till lönetillägg — »bör enligt utskottets mening formuleras: 200 kronor för

hvarje ämneslärarinna med full tjänstgöring, som förvärfvat behörighet till ordinarie ämneslärarinnetjänst vid allmänt läroverk.

»Lärarinna med denna behörighet skall, enligt den föreslagna löne-regleringen, under de första 15 åren af sin tjänstgöring åtnjuta 200 kronors högre aflöning än den, som visserligen är berättigad till lönetursberäkning men icke är behörig för allmänt läroverk. Då det tydligen måste anses som ett allmänt intresse, att förvärfvande af den högre kompetensen uppmuntras, och denna uppmuntran i form af lönetillägg icke kan krävas af den enskilda skolan, som då skulle frestas att undvika att anställa lärarinnor med högre kompetens, så har Kungl. Maj:t föreslagit, att detta lönetillägg af 200 kronor skall utgå af statsmedel.»

Af hvad utskottet sålunda anfört framgår ingalunda, att den föreslagna formuleringen afsåg att åstadkomma någon ändring i sak. Tvärtom yttrar utskottet strax därefter: »Utskottet tillstyrker för sin del Kungl. Maj:ts förslag till bestämmelser med afseende på nu ifrågavarande anslag.»

Jag anser mig på grund af hvad jag nu omförmålt samt i öfrigt kunnat i ämnet inhämta vara fullt berättigad att antaga, det ifrågavarande bestämmelsers omformulering icke tillkommit i syfte att uti här berörda afseende åstadkomma någon ändring i sak.

Vid sådant förhållande torde det vara lämpligt att genom framställning till Riksdagen söka utverka en affattning af bestämmelsen under B. 1), som ej utgör hinder för en tillämpning af densamma, öfverensstämmande med hvad som i den kungl. propositionen varit afsedt.

Jag öfvergår nu till den andra af de två frågor, som utgöra föremål för denna min framställning. Såsom jag nämnde skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag under rubriken kommunala och enskilda läroanstalter uppföras fyra särskilda anslag, gemensamt bildande ett reservationsanslag. Det första af dessa fyra anslag, stort 85,000 kronor, skulle enligt samma förslag hafva titeln kommunala mellanskolor. För tilldelande af understöd från detta anslag skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag gälla följande grunder, hvaribland de i punkterna 1, 2 och 11 upptagna i detta sammanhang särskildt komma i betraktande:

1. Af anslaget till kommunala mellanskolor må understöd kunna utgå ej mindre till samskolor, som under år 1909 åtnjutit understöd från anslaget till högre skolor för kvinnlig ungdom, än äfven till skolor, som utgöra öfverbyggnader på den egentliga folkskolan och i afseende å inträdesfordringarna förutsätta det kunskapsmått, som inhämtas i högsta årskursen af folkskola, anordnad enligt gällande normalplans typ Litt. A.

2. På den ort, där skolan är upprättad, skall finnas folkskola anordnad enligt gällande normalplans typ Litt. A.

3. Skolan skall omfatta minst tre årsklasser utöfver den egentliga folkskolan och i dessa klasser under de senaste tre åren hafva haft i medeltal sammanlagdt minst 18 lärjungar.

4. Hvarje årsklass skall i läroämnena åtnjuta skild undervisning.

5. Vid skola, däri gossar undervisas, skall finnas minst en manlig lärare med full tjänstgöring, och vid skola, däri flickor undervisas, skall finnas minst en kvinnlig lärare med full tjänstgöring. Har kommun endast en kommunal mellanskola, skall denna vara afsedd för såväl gossar som flickor.

6. Undervisningen skall fortgå under minst 36 läsveckor om året, påsk- och pingstferier samt tillfälliga lofdagar inberäknade.

7. Kommunen skall anslå de medel, som utöfver skolans öfriga inkomster erfordras, för att skolan under den tid, för hvilken statsunderstöd sökes, skall till sitt förfogande hafva tjänliga undervisningslokaler och erforderlig undervisningsmateriell samt kunna aföna de vid skolan anställda lärarinnor enligt de i sådant afseende stadgade grunder, hvarjämte kommunen skall bidra till lärarinnornas pensionering enligt de grunder, som framdeles må vardas stadgade.

8. Därest terminsafgifter upptagas af lärjungarna, skall frågan om befrielse från eller nedsättning i sådana afgifter handläggas af en nämnd, bestående af skolans inspektor och föreståndare eller föreståndarinna samt en af kommunalstyrelsen utsedd ledamot, och skall härvid iakttagas, att terminsafgifter ej må uttagas af medellösa lärjungar från kommunen.

9. Skolan skall stå under inseende af öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk samt vara underkastad den kontroll och de bestämmelser i öfrigt, som Kungl. Maj:t kan finna godt föreskrifva.

10. Statsunderstödet till kommunala mellanskolor må kunna utgå, därest skolan omfattar tre årsklasser utöfver den egentliga folkskolan, med högst 3,600 kronor och, därest skolan omfattar flera sådana klasser, med högst 4,800 kronor, hvarjämte skola, däri flickor undervisas, må kunna erhålla ett särskildt understöd till undervisning i huslig ekonomi, ej öfverstigande 600 kronor, allt för år räknadt.

11. Samskola, som för år 1909 åtnjutit understöd från anslaget till högre skolor för kvinnlig ungdom, må, ändock att de här stadgade villkor ej till alla delar uppfyllas, intill utgången af år 1912, på de villkor Kungl. Maj:t äger bestämma, kunna komma i åtnjutande af understöd från anslaget till kommunala mellanskolor, dock under förutsättning att kommunen eller enskilda donatorer till skolans uppehållande lämna ett bidrag, hvars värde för år räknadt uppgår till minst samma belopp som statsunderstödet.

Såsom jag redan nämnt fingo vid Riksdagens behandling af frågan vissa anslag förändrade benämningar i följd af de kommunala mellanskolornas utsöndrande. Detta gäller bland annat just om nyss omförmälda anslag, som enligt Riksdagens beslut skulle utbyta den af Kungl. Maj:t föreslagna titeln *kommunala mellanskolor* mot titeln *enskilda mellanskolor*.

Denna ändring tillkom på grund af ett i motionsväg framställt yrkande af herrar Berg m. fl. Samma motionärer ifrågasatte äfven ändringar i de af Kungl. Maj:t föreslagna villkoren för åtnjutande af understöd från anslaget till kommunala mellanskolor, eller, enligt den sedermera vedertagna terminologien, enskilda mellanskolor. De punkter i Kungl. Maj:ts förslag, hvilka ej äro af betydelse för den fråga jag i detta sammanhang äsyftar, lämnar jag här åsido, blott nämnande att motionärerna ej uttryckligen påyrkade ändring af punkt 2 i de af Kungl. Maj:t framlagda, förut omnämnda villkor, men dock uttalade sig mot uppställandet af den i samma punkt angifna fordran. I öfrigt inneburo motionärernas förslag att bestämmelserna skulle få följande lydelse:

1. Af anslaget till enskilda mellanskolor må understöd kunna utgå dels till enskilda skolor, som utgöra öfverbyggnader på den egentliga folkskolan och i afseende å inträdesfordringarna förutsätta det kunskapsmått, som inhämtas i högsta klassen af folkskola, anordnad enligt gällande normalplans typ litt. A, dels intill utgången af år 1914 äfven till samskola, som icke utgör öfverbyggnad på folkskola, men för år 1909 åtnjuter understöd från anslaget till högre skolor för kvinnlig ungdom.

11. Samskola — — — ändock att de i punkterna 2—10 stadgade villkoren ej till alla delar uppfyllas — — — understöd från anslaget till enskilda mellanskolor — — — som statsunderstödet.

Af en motionär, herr Juhlin, hvilken ej hade något att invända mot benämningen kommunala mellanskolor på ifrågakomna första grupp af de läroanstalter, som skulle vara delaktiga af det stora reservationsanslaget, hemställdes, att punkt 1 bland grunderna och villkoren för tilldelande af understöd från anslaget till kommunala mellanskolor skulle lyda sålunda:

Af anslaget till kommunala mellanskolor må understöd kunna utgå ej mindre till samskolor, som under år 1909 åtnjuter understöd från anslaget till högre skolor för kvinnlig ungdom, än äfven till sådana å orter, där allmänt läroverk icke finnes, upprättade skolor, som utgöra öfverbyggnader på den egentliga folkskolan och i afseende å inträdesfordringarna förutsätta det kunskapsmått, som inhämtas i högsta årskursen af folkskola, anordnad enligt gällande normalplans typ litt. A.

I fråga om de punkter i Kungl. Maj:ts förslag, som jämte i anledning af dem framkomna motioner äro af betydelse för min förevarande framställning, anförde utskottet följande:

Punkt 1. »Enligt Kungl. Maj:ts förslag», yttrade utskottet, »skall mellanskola, kommunal i egentlig mening eller enskild, kunna erhålla understöd, äfven om allmänt läroverk finnes å orten.

»Med anledning af herr Juhlius motion och då utskottet anser, att statens uppoffringar för bildningsanstalter med realskolexamen som mål, belägna å samma ort, böra begränsas, vill utskottet föreslå, att till punkt 1 fogas ett moment af följande lydelse: Mellanskola å ort, där allmänt läroverk eller statsunderstödd mellanskola finnes, må erhålla understöd, endast om lärjungeantalet i motsvarande klasser af allmänt läroverk resp. i redan befintlig statsunderstödd mellanskola under de senaste tre åren uppgått i medeltal till 100.

»I öfrigt bör punkten enligt utskottets mening ändras i öfverensstämmelse med herr Bergs m. fl:s förslag.»

Punkt 2. Utskottet uttalade: »För att en kommunal mellanskola skall på fyra år kunna föra till realskolexamen, bör den icke mottaga andra lärjungar än sådana, som visat sig innehafva de kunskaper, hvilka meddelas i folkskola, anordnad enligt gällande normalplans typ litt. A. I likhet med herrar Berg m. fl. anser utskottet emellertid, att uppställandet af en sådan inträdesfordran ingalunda kräfver, att folkskolan på platsen nödvändigt måste vara just af nämnda typ; det ifrågavarande bildningsmåttet kan nämligen mycket väl under gynnsamma omständigheter inhämtas äfven i andra skolformer.

»På grund häraf föreslår utskottet, att punkt 2 i Kungl. Maj:ts förslag utgår.

»Men då det är angeläget, att inträdesfordringarna hållas uppe på den angifna höjden, bör det stadgas, att särskild inträdespröfning skall fordras.»

Punkten 11 — eller, såsom den af utskottet, hvilket inskjutit en ny punkt, benämndes, punkt 12 — ansåg utskottet böra ändras så, att det tydligt framginge, från hvilka villkors uppfyllande dispens måtte kunna medgifvas intill utgången af år 1912.

Med afseende på den nya formuleringen af punkterna hänvisade utskottet till sitt slutyrkande.

Detta innebar i de afseenden, hvarom här varit fråga, att Riksdagen skulle antaga följande i utskottets förslag under I C upptagna *särskilda bestämmelser i fråga om anslaget till enskilda mellanskolor:*

1. Af anslaget till enskilda mellanskolor må understöd kunna utgå dels till enskilda skolor, som utgöra öfverbyggnader på den egentliga folk-

skolan och i afseende å inträdesfordringarna förutsätta det kunskapsmått, som inhämtas i högsta klassen af folkskola, anordnad enligt gällande normalplans typ litt. A, dels intill utgången af år 1914 äfven till samskola, som icke utgör öfverbyggnad på folkskola, men för år 1909 åtnjutit understöd från anslaget till högre skolor för kvinnlig ungdom.

Enskild mellanskola å ort, där allmänt läroverk eller statsunderstödd mellanskola finnes, må erhålla understöd, endast om lärjungeantalet i motsvarande klasser af allmänt läroverk respektive i redan befintlig statsunderstödd mellanskola under de senaste tre åren uppgått i medeltal till 100.

2. Inträdessökande skall vid offentlig pröfning visa sig innehafva det i punkt 1 omnämnda kunskapsmålet.

12. Samskola, som för år 1909 åtnjutit understöd från anslaget till högre skolor för kvinnlig ungdom, må, ändock att de i punkterna 2—10 stadgade villkor ej till alla delar uppfyllas, intill utgången af år 1912, på de villkor Kungl. Maj:t äger bestämma, kunna komma i åtnjutande af understöd från anslaget till enskilda mellanskolor, dock under förutsättning att kommun eller enskilda donatorer till skolans uppehållande lämna ett bidrag, hvars värde för år räknadt uppgår till minst samma belopp som statsunderstödet.

Bland de reservationer, som funnos fogade vid utskottsutlåtandet, berörde en, afgifven af friherre Fleming och herr Hedenlund, punkt 1 i de under I C i utskottets förslag upptagna särskilda bestämmelser. Dessa reservanter hade ansett, att man icke utan föregående utredning borde *tvinga* nu befintliga statsunderstödda enskilda samskolor att ombilda sig till på folkskolan direkt byggda mellanskolor, detta så mycket mindre som en dylik omläggning till mellanskola syntes komma att ske på de platser, där förhållandena så kräfdes och där ej en friare skolform kunde finnas mera påkallad, och att därför *punkt 1* af de särskilda bestämmelserna ifråga om anslaget till *enskilda mellanskolor* borde hafva följande lydelse:

»Af anslaget till enskilda mellanskolor må understöd utgå dels till enskilda skolor, som utgöra öfverbyggnader på den egentliga folkskolan och i afseende å inträdesfordringarna förutsätta det kunskapsmått, som inhämtas i högsta klassen af folkskola, anordnad enligt gällande normalplans typ litt. A, dels till samskolor, som för år 1909 åtnjutit understöd från anslaget till högre skolor för kvinnlig ungdom.

Mellanskola	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

100.»

När den genom omförmälda proposition väckta frågan förevar till behandling inom kamrarna, stannade dessa i olika beslut i afseende å lydelsen af bestämmelserna i punkt I C.

I Första kammaren segrade nämligen vid omröstning friherre Flemings och herr Hedenlunds reservation med 104 röster mot 26, hvilka voro för utskottets förslag. Andra kammaren åter anslöt sig till utskottets mening, dock med ändrad lydelse af andra stycket af punkt 1, på grund af en motion, för hvilken jag, med hänsyn till frågans slutliga förlopp, ej ansett nödigt i det föregående redogöra, då den ej heller berör den sak jag här åsyftar.

Vid den sammanjämkning, som af utskottet föreslogs i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut såväl i nu omförmälda som flera andra hänseenden beträffande den omfattande fråga, hvilken utgjorde föremål för omförmälda nådiga proposition, blef den af Första kammaren antagna lydelsen af punkt 1 i de under I C upptagna bestämmelserna med en oväsentlig redaktionsförändring i andra stycket af punkten också gillad af Andra kammaren, som alltså frånträdde sitt beslut i denna del.

Jag skall nu, för en fullständig öfversikt af Riksdagens beslut i det särskilda spörsmål som jag här afhandlar, be att få i deras helhet återgifva de af Riksdagen antagna, i förutnämnda kungörelse i afdelningen C upptagna

Särskilda bestämmelser i fråga om anslaget till enskilda mellanskolor.

1. Af anslaget till enskilda mellanskolor må understöd utgå dels till enskilda skolor, som utgöra öfverbyggnader på den egentliga folkskolan och i afseende å inträdesfordringarna förutsätta det kunskapsmått, som inhämtas i högsta klassen af folkskola, anordnad enligt gällande normalplans typ litt. A, dels till samskolor, som för år 1909 åtnjutit understöd från anslaget till högre skolor för kvinnlig ungdom.

Enskild mellanskola å ort, där allmänt läroverk eller statsunderstödd mellanskola finnes, må erhålla understöd, endast om lärjungeantalet i motsvarande klasser af allmänt läroverk respektive i redan befintlig statsunderstödd mellanskola under de senaste tre åren uppgått i medeltal till 100.

2. Inträdessökande skall vid offentlig pröfning visa sig innehafva det i punkt 1 omnämnda kunskapsmålet.

3. Skolan skall omfatta minst fyra årsklasser utöfver den egentliga folkskolan och i dessa klasser under de senaste tre åren hafva haft i medeltal sammanlagdt minst 32 lärjungar.

4. Hvarje årsklass skall i läroämnena åtnjuta skild undervisning.

5. Vid skola, däri gossar undervisas, skall finnas minst en manlig lärare med full tjänstgöring, och vid skola, däri flickor undervisas, skall finnas minst en kvinnlig lärare med full tjänstgöring.

6. Undervisningen skall fortgå minst 38 läsveckor om året, påsk- och pingstferier samt tillfälliga lofdagar inberäknade.

7. Skolan skall till sitt förfogande hafva tjänliga undervisningslokaler och erforderlig undervisningsmateriell, och de vid skolan anställda lärarinnorna skola aflönas enligt de i sådant afseende stadgade grunder.

8. Kommun eller enskilda donatorer skola till skolans uppehållande lämna ett bidrag, hvars värde för år räknadt uppgår till minst samma belopp som det från anslaget till enskilda mellanskolor utgående understödet, äfvensom bidraga till de vid skolan anställda lärarinnornas ålders-tillägg med hälften af det belopp, staten för samma ändamål tillskjuter, så ock till lärarinnornas pensionering enligt de grunder, som framdeles må varda stadgade.

9. Befrielse från och nedsättning i terminsafgifter skola medgifvas till den omfattning Kungl. Maj:t bestämmer.

10. Skolan skall stå under inseeende af öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk samt vara underkastad den kontroll och de bestämmelser i öfrigt, som Kungl. Maj:t kan finna godt föreskrifva.

11. Statsunderstödet till enskilda mellanskolor må kunna utgå med högst 4,800 kronor, hvarjämte skola, däri flickor undervisas, må kunna erhålla ett särskildt understöd till undervisning i huslig ekonomi, ej öfverstigande 600 kronor, allt för år räknadt.

12. Samskola, som för år 1909 åtnjutit understöd från anslaget till högre skolor för kvinnlig ungdom, må, ändock att de i punkterna 2—10 stadgade villkor ej till alla delar uppfyllas, intill utgången af år 1912, på de villkor Kungl. Maj:t äger bestämma, kunna komma i åtnjutande af understöd från anslaget till enskilda mellanskolor, dock under förutsättning att kommun eller enskilda donatorer till skolans uppehållande lämna ett bidrag, hvars värde för år räknadt uppgår till minst samma belopp som statsunderstödet.

Den afvikelse från utskottets förslag, som tillkom genom Första kammarens beslut i fråga om 1:a punkten i afdelningen C, var föranledd af en önskan att ej utan vidare nödga de befintliga statsunderstödda enskilda samskolorna att ombilda sig till på folkskola af viss typ direkt byggda mellanskolor. De motionärer, på grund af hvilkas framställning nämnda afvikelse kom till stånd, uttala, att en sådan ombildning ej utan föregående utredning borde framtvingas. Af den diskussion, som föregick och ledde till Första kammarens beslut i ämnet, framgår otvetydigt att man åtminstone afsåg ett ej till bestämd tid begränsadt moratorium för dessa skolor.

Nu heter det emellertid i den af Riksdagen antagna punkten 12 under afdelningen C, att samskola, som för år 1909 åtnjutit understöd från anslaget till högre skolor för kvinnlig ungdom, må, ändock att de i punkterna 2—10 stadgade villkor ej till alla delar uppfyllts, intill utgången af år 1912 på de villkor Kungl. Maj:t äger bestämma, komma i åtnjutande af understöd från anslaget till enskilda mellanskolor, dock under förutsättning o. s. v. Denna formulering kommer otvifvelaktigt att omintetgöra afsikten med den nämnda afvikelsen från utskottsförslaget i punkt 1. Det föreskrifves nämligen i punkt 2, att inträdessökande, och härmed måste afses äfven inträdessökande i samskola, skall vid offentlig pröfning visa sig innehafva det i punkt 1 omnämnda kunskapsmättet — det som inhämtas i högsta klassen af folkskola, anordnad enligt gällande normalplans typ litt. A.

På detta sätt har man, tydligen oafsiktligt, kommit till en bestämmelse, som ej allenast, såsom antydts, omintetgör det syfte, som låg till grund för ändringen i punkt 1, utan äfven är strängare mot samskolorna än de motionärer, på hvilkas yrkande utskottets ändringsförslag i punkt 1 tillkom. Enligt dessa motionärer skulle nämligen samskola kunna, utan att öfvergå till påbyggnad å folkskola, åtnjuta understöd intill utgången af år 1914. Men Riksdagens beslut afstänger anslagsmöjligheten i dylikt fall redan med utgången af år 1912.

Då denna konsekvens af de stadfästa bestämmelserna rörande understöd från anslaget till enskilda mellanskolor som sagdt uppenbarligen är oafsiktlig, anser jag mig böra föreslå Kungl. Maj:t att äfven i berörda hänseende hos Riksdagen utverka erforderlig ändring.

I fråga om sättet för genomförande af de önskade ändringarna uti nu afsedda föreskrifter tillåter jag mig framhålla, att i det af mig i denna framställning först omförmälda afseendet bör upptagas den i nådiga propositionen föreslagna formuleringen af de i Riksdagens skrifvelse under punkt 1) i afdelningen B upptagna bestämmelser i fråga om anslaget till lönetillägg.

Vidkommande åter den ändring, som erfordras i afseende å samskolas rätt till anslag, synes man böra åstadkomma densamma genom att i punkt 12 af afdelningen C hänföra sig till punkterna 3—10, i stället för såsom nu till punkterna 2—10. Det torde också vara önskligt att gifva punkt 2 en lydelse, som tydligen undantager samskolorna från tillämpning af punkten.

Under åberopande af hvad jag nu anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att förklara, att af de bestämmelser,

som af Riksdagen antagits i fråga om de å åttonde hufvudtiteln under rubriken: *enskilda läroanstalter*, uppförda särskilda anslag,

dels punkt 1) under afdelningen *B. Bestämmelser i fråga om anslaget till lönetillägg åt lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter*, skall erhålla följande ändrade lydelse:

1) 200 kronor för hvarje ämneslärarinna, som är berättigad till en aflöning af minst 1,400 kronor i 1:sta, 1,700 kronor i 2:dra och 2,000 kronor i 3:dje lönegraden;

dels ock punkterna 2 och 12 under afdelningen *C. Särskilda bestämmelser i fråga om anslaget till enskilda mellanskolor*, skola erhålla följande ändrade lydelse:

2. Inträdessökande till sådan i punkt 1 afsedd enskild skola, som utgör öfverbyggnad på folkskolan, skall vid offentlig pröfning visa sig innehafva det i samma punkt omnämnda kunskapsmåttet.

12. Samskola, som för år 1909 åtnjutit understöd från anslaget till högre skolor för kvinnlig ungdom, må, ändock att de i punkterna 3—10 stadgade villkor ej till alla delar uppfyllas, intill utgången af år 1912, på de villkor Kungl. Maj:t äger bestämma, kunna komma i åtnjutande af understöd från anslaget till enskilda mellanskolor, dock under förutsättning att kommun eller enskilda donatorer till skolans uppehållande lämna ett bidrag, hvars värde för år räknadt uppgår till minst samma belopp som statsunderstödet.

Hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, på tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter, i nåder bifalla; och skulle proposition af den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, aflåtas till Riksdagen.

Ur protokollet:

Efr. Sandberg.